
Kis etológia

Gondolat · Budapest 1980

K1

Szerkesztette: Csányi Vilmos
Szakmailag ellenőrizte: Holdas Sándor
A rajzokat készítette: Dóka Antal

ISSN 0133-0489
ISBN 963 280 923 8

© Gondolat Kiadó, 1980

K2

Fedélsorozatterv Németh Zsuzsa munkája

A kiadásért felel a Gondolat Könyvkiadó igazgatója

Szedte a Nyomdaipari Fényszedő Üzem (808670/01)
Kossuth Nyomda, Budapest 800168
Felelős vezető: Bede István vezérigazgató

Felelős szerkesztő: Korányi Tamás
Műszaki vezető: Gonda Pál
Műszaki szerkesztő: Keresztes Mária
Megjelent 25 000 példányban
5,7 (A/5) iv. terjedelemben
az MSZ 5601-59 és 5602-55 szabvány szerint

5922

K3

Tartalom

1. Az ösztön 9

Csányi Vilmos

- Információ a kromoszómákban 9
- Nyitott és zárt genetikai programok 10
- A magatartás funkcionális egységei; a feltétlen reflex és a taxis 12
- Az öröklött mozgáskombináció 14
- A megközelítés és az elkerülés 17

2. Nyitott program 18

Csányi Vilmos

- Följegyzések egy életre 18
- Az erdei pinty három stanzája 21
- A tanító program 22
- „Célzott” memória 24

3. A feltételes reflexek és az operáns tanulás 27

Csányi Vilmos

- Tanulás: ismétléssel 27
- ... társítással 29
- Az állat igyekszik előidézni a kellemes ingereket 30
- Öröklött elemek tanulással szövődnek össze 33

4. Magatartás: alkalmazkodás a környezethez 34

Csányi Vilmos

- Reszkess a dühös apától! 35
- Kulcsingerek 37
- Vigyázat tévedés! 39

5. A magatartás genetikája 42

Csányi Vilmos

- Egy mozdulat – egy gén 42
- Egy fejben két séma 46
- Öröklődik-e az intelligencia? 50

6. Mihez volna kedved – állat? 54

Csányi Vilmos

- Minden mindenre hat, minden mindennel összefügg 56

7. Az állatok társas viszonyai 57

Csányi Vilmos

- „Veled vagy ellened” 57
- Az udvarlás három módja 60
- Harc a területért 61
- A „klán” hatalma 62
- Vételkedés a rangsorért 64

8. Az állatok nyelve 66

Csányi Vilmos

- A méhek tánca 68
- Üzenet a testtartásban 72

9. Magatartás az életközösségekben 76

Sasvári Lajos

- Magatartásformák és -funkciók a fajok közötti kapcsolatokban 76
- Magatartásformák és -funkciók a fajon belüli kapcsolatokban 79
- A cinegék társas élete 80
- A faji térhódítás etológiai feltételei 85

10. Háziállataink viselkedése 89

Czakó József

- Közérzet és viselkedés 89
- Szarvasmarha 92
- Sertés 96
- Juh 100

11. A rovarok viselkedése és a környezetvédelem 103

Jermly Tibor és Tóth Miklós

- A táplálkozás gátlásai 103
- Az ivari tevékenység megzavarása 104
- A petezés meggátlása 108
- Mellékhatások nélküli vegyszeres növényvédelem 109

12. Humánétológia: a csecsemő és környezete 110

Kabai dr. Huszka Antónia

- Ingerekben szegény és gazdag környezet 111
- Az anya és a csecsemő 114
- Hogyan gondozzuk? 116

13. Nyitott kérdések 119

Csányi Vilmos

- Születés vagy nevelés 119
- Amit megtehetsz ma... holnap már nem teheted meg 120
- Állat – ember 120
- Az ember agresszív? 123